

ધોરણ : 6

ગુજરાતી

14. સારા અક્ષર (સંવાદ)

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય

Sem : 2

અભ્યાસ

પ્રશ્ન: 1 નીચેના દરેક પ્રશ્નના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી
સાચા વિકલ્પનો કુમ-અક્ષર પ્રશ્નની સામે માં લખો:

(૧) મેહુલની નોટ સાહેબ વર્ગનાં બધાં બાળકોને બતાવે છે,
કારણ કે.... ૧૯

- (ક) નોટનાં પાનાં લીસા હતાં
- (ખ) તે કાયમ નિયમિત લેસન કરે છે.
- (ગ) તેના અક્ષરો સુંદર હોય છે.
- (ધ) તેણે હોમવર્ક સરસ કર્યું હતું.

(2) અક્ષરો સારા કાઢવા હોય તો....

ધ

- (ક) મન શાંત રાખવું (ખ) કલમથી જ લખવું
(ગ) નવી બોલપેનની જરૂર પડે.
(ધ) સારા અક્ષરે લખવાનો મહાવરો કરવો પડે.

(3) 'તમે પહેલા ધોરણમાં ભણતાં ત્યારે સાહેબ આડી-
ઉલ્લી-ત્રાંસી લીટી દોરાવતા, કારણ કે.....

ખ

- (ક) લખવાનો મહાવરો થાય. (ખ) અક્ષરોના વળાંક સુધરે.
(ગ) ચિત્ર દોરતાં આવડે. (ધ) આનંદ થાય.

પ્રશ્ન: 2 નીચેના દરેક પ્રશ્નનો એક-એક વાક્યમાં ઉત્તર આપો:

(1) સાહેબ બધાંને મેહુલની નોટ બનાવે છે, તે બાબતે હાર્ડિક
શું માને છે?

ઉત્તર: સાહેબ બધાંને મેહુલની નોટ બનાવે છે, તે બાબતે હાર્ડિક
માને છે કે તેની નોટનાં પાનાં લીસાં અને સરસ છે.

(2) ‘ચારજો’ને બદલે કયો શબ્દ વંચાયો?

ઉત્તર: ‘ચારજો’ને બદલે ‘મારજો’ શબ્દ વંચાયો.

(3) સોનલના પખા તેને કેવી નોટ લાવી આપે છે?

ઉત્તર: સોનલના પખા તેને સસ્તી નોટ લાવી આપે છે.

(4) અશરફ કલમને શેમાં બોળવાનું કહે છે?

ઉત્તર: અશરફ કલમને શાહીના ખડિયામાં બોળવાનું કહે છે.

પ્રશ્ન: ૩ નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-બે વાક્યોમાં

લખો:

(1) ‘ઓડનું છોડ વેતરાઈ જવું’ એટલે શું?

ઉત્તર: ‘ઓડનું છોડ વેતરાઈ જવું’ એ રૂઢિપ્રયોગ

છે. એનો અર્થ છે કંઈને બદલે કંઈ થઈ
જવું.

(2) સોનલનાં દાઈમાએ અક્ષર સુધારવા માટે શી
સલાહ આપી?

ઉત્તર: સોનલનાં દાઈમાએ અક્ષર સુધારવા માટે એ
સલાહ આપે કે સવારે વહેલા ઉઠીને ઠંડા
પાણીમાં હાથ નાખી એવા અને હાથ ઠરી
જાય પછી એવા હાથે ધીમે ધીમે સરસ રીતે
લખવું.

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન: 1 નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો:

(1) બધાં બાળકો મેહુલની નોટ કેમ જોતાં હતાં?

ઉત્તર: મેહુલના અક્ષર સારા હતા અને તે લખતી

વખતે છેકણાક નહોતો કરતો. એટલા માટે

બધાં બાળકો મેહુલની નોટ જોતાં હતાં.

(2) સોનલના અક્ષર સારા આવે છે તેનું કયું કારણ
રાધા આપે છે?

ઉત્તર: સોનલના અક્ષર સારા આવે છે તેનું કારણ
આપતાં રાધા કહે છે કે, સોનલ અણીવાળી
પેન્સિલથી લખે છે એટલે એના અક્ષર સારા
આવે છે.

(3) ગાંધીજીએ અક્ષરો વિશે શું કહ્યું છે?

ઉત્તર: ગાંધીજીએ અક્ષરો વિશે કહ્યું છે કે, ‘ખરાબ
અક્ષરો અધૂરી કેળવણીની નિશાની છે.’

(4) કલમથી કેવી રીતે લખાય છે?

ઉત્તર: કલમને દવાત (શાહીના ખડિયા)માં બોળીને
લખાય છે.

(5) ધવલે કલમના બદલે બોલપેનથી લખવાના ક્યા
ક્ષાયદા બતાવ્યા?

ઉત્તર: ધવલે કલમના બદલે બોલપેનથી લખવાના આ
ક્ષાયદા બતાવ્યા : પેન્સિલની માફક અણી
છોલવાની ચિંતા નહિ. ઈન્ડિપેનની માફક શાહી
ભરવાની કડાકૂટ નહી. હાથ ગંદા થવાનો ૯૨ નહિ
અને રીફિલ ખલાસ થાય એટલે બદલી નાખવાની.

(6) ખરાબ અક્ષરોને લીધે થતા ગોટાળા માટે લેખિકાએ ક્યાં
ક્યાં ઉદાહરણો આપ્યાં છે?

ઉત્તર: ખરાબ અક્ષરોને લીધે થતા ગોટાળા માટે લેખિકાએ
નીચેનાં ઉદાહરણો આપ્યાં છે.

(1) એક વખત રાધાની મગ્ગી બહારગામ ગઈ ત્યારે રાધાની
કોઈએ તેની મોટી બહેનને કાગળમાં લઘ્યું. “માટલું
બરાબર સાફ કરજો, ઓટલો બરાબર વાળજો.” ત્યારે
અક્ષરને કારણે બધાંને એવું વંચાયું,

“ચાટલું બરાબર સાઝ કરજો, ચોટલો બરાબર વાળજો.”

આથી, રાધાની બહેન રોજેરોજ ચાટલા (અરીસા) સાઝ કર્યા કરતી અને પોતાના ટ્રંકા વાળનો ચોટલો વાળવાની કોશિશ કર્યા કરતી.

(2) એક માણસે ગામડે કાગળમાં લખ્યું કે, “ફોરને બરાબર ચારજો.” ખરાબ અક્ષરને કારણે ત્યાં આવું વંચાયું કે, “ફોરને બરાબર મારજો!” આને લીધે બિચારાં ફોર માર ખાઈખાઈને અધમૂઅં થઈ ગયાં.

પ્રશ્ન : 2 અક્ષરો સુધારવા માટે કોણ કઈ રીત બતાવે છે તે
લખો:

- (1) સોનલ (2) ધવલ (3) રાધા (4) અશરફ

ઉત્તર: (1) સોનલ : સવારમાં વહેલા ઉઠીને ઠંડા પાણીમાં
હાથ નાખી દેવા. હાથ ઠરી જાય પછી
ધીમે ધીમે સરસ રીતે લખવું.

- (2) ધવલ : સુલેખનની નોટમાં લખવાથી અક્ષર
સુધારી શકાય છે.

(3) રાધા : પાટલી પર ભીની માટી પાથરવી, પછી સરસ વળાંકવાળા અક્ષર લખીને માટીને સુકાવા દેવી. એ અક્ષરો ઉપર લખવાનો અભ્યાસ કરવાથી અક્ષર સુધરી જાય છે.

(4) અશરફ : વર્તુળ-અર્ધવર્તુળવાળાં તથા ઊલ્લી-આડી-ત્રાંસી લીટીવાળાં ચિત્રો દોરવાથી વળાંકવાળા સુંદર અક્ષર આવે છે.

પ્રશ્ન : ૩ નીચેની ગદ્યસૂક્તિનો વિચારવિસ્તાર કરો:

‘ખરાબ અક્ષરો અધૂરી કેળવણીની નિશાની છે.’

ઉત્તર : ‘કેળવણી’ શબ્દ ‘કેળવવું’ પરથી બન્યો છે.

‘કેળવવું’ એટલે કુટેવો સુધારીને સુટેવો પાડવી.

કેળવણી એ એક પ્રકારની તાલીમ છે. ભાષામાં

વાચન, મુખપાઠ અને શ્રુતલેખન આવે છે. આ

ત્રણે બાબત સારી રીતે શીખી લીધા પછી

વિદ્યાર્થીએ સુલેખન પર ધ્યાન આપવું જોઈએ. સુલેખનની નોંધપોથીમાં અક્ષરો સારી રીતે ધૂંટવાથી તથા ચિત્રકળા શીખવાથી અક્ષરો મરોડાર અને મોતીના દાણા જેવા આવે છે. સારા અક્ષર પણ કેળવણીનો જ એક ભાગ છે ખરાબ અક્ષરને કારણે ધણા ગોટાળા સર્જાય છે. એટલા માટે જ ગાંધીજીએ કહેલું કે, ‘ખરાબ અક્ષરો અધૂરી કેળવણીની નિશાની છે.’

પ્રશ્ન : 4 (ક) નીચેના રૂઢિપ્રયોગોના અર્થ આપી વાક્યો બનાવો:

- (1) વાતોનાં વડાં કરવાં (2) ઓડનું ચોડ વેતરાઈ જવું

ઉત્તર : (1) વાતોનાં વડાં કરવાં : નકામી લાંબી લાંબી વાતો કરવી

વાક્ય : કેટલાક કામધંધા વગરના માણસો નવરા બેઠા બેઠા
વાતોનાં વડાં કર્યા કરે છે.

(2) ઓડનું ચોડ વેતરાઈ જવું : કંઈને બદલે કંઈ થઈ જવું.

વાક્ય : ખાંધળા અને બહેરા સામસામા મળે ત્યારે એમની
વાતચીતમાં ઓડનું ચોડ વેતરાઈ જાય છે.

(અ) નીચેના શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખો.

- (1) લીસું x ખરબચડું
- (2) અણિયાળી x બુઢી
- (3) મોંઘું x સસ્તું, સોંઘું
- (4) ધીરજ ના x અધીરાઈ

પ્રશ્ન: 5 સૂચના પ્રમાણે કરો:

(1) આ પાઠમાં વપરાયેલા પાંચ અંગ્રેજી શબ્દો શોધીને લખો.

ઉત્તર: પાઠમાં વપરાયેલા પાંચ અંગ્રેજી શબ્દો :

ક્લાસ, પેપર, પેન, પેન્સિલ, રીફીલ

(2) તમે શોધેલા શબ્દો સાથે અનુબંધ ધરાવતા બીજા શબ્દો લખો. ઉદા., લેસન – નોટબુક

ઉત્તર: ક્લાસ – ટીચર, પેપર – નોટ, પેન – અક્ષર,
પેન્સિલ – રબર, રીફીલ – બોલપેન

(3) આ બંને શબ્દોનો ઉપયોગ કરીને વાક્ય બનવો.

ઉત્તર: કલાસમાં ટીચર ભણાવે છે. છોકરાં પેપર
અને નોટ લઈને બેઠાં છે. સૌ પેનથી સુંદર
અક્ષરે લખે છે. ટેબલ પર પેનિસિલ અને રબર
પડાયાં છે. બધાંની પાસે બોલપેન અને
રીડિલ છે.

(4) અનુભંધ ધરાવતા શબ્દો તમે ક્યા આધારે
લખ્યા? તમે વાક્યો કેવી રીતે બનાવી શક્યા?
વર્ગમાં ચર્ચા કરો.

ઉત્તર: [નોંધ: વિદ્યાર્થી વર્ગમાં અન્ય વિદ્યાર્થીઓ સાથે
વાક્યો કેવી રીતે બનાવવાં તેની ચર્ચા
કરશે.]

પ્રશ્ન : 6 આ પાઠમાં તમને કોનું પાત્ર સૌથી વધારે ગમ્યું?
શા માટે?

ઉત્તર: આ પાઠમાં મને રાધાનું પાત્ર સૌથી વધારે ગમ્યું,
કારણ કે રાધા વિચારશીલ છે. તે સ્વસ્થતાથી
વિચારે છે. મિત્રો સાથેની વાતચીતમાં એની
સમજદારી તેમજ સૂક્ષ્મ જણાઈ આવે છે.

Thanks

For watching